

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

אבל בליה אפילו שלשה בותבין ואין עושוין דין. דהיא ראייה כמו עדות ואין מקבלין עדות זלילה כדמוכח פרק ראוהו צית דין (ר"ה דף כה: וס) דקבלת עדות תתחיל דין^א והיום דלאו לקבלת עדות יכולין לדון על פי ראייה יום דלא תהא שמיעה גדולה מראייה ולא כמו שפירש הקונטרס דאמר קבלו עדות שהעידו לפניהם זלילה דין למחר ע"פ אותו עדות ואין נריכין לחזור ולהעיד בפניהם כיום ומה שפירש הקונטרס דוקא שנכנסו לבקר^ב אבל הזמיונום להעיד שוב אין יכולין לדון אפילו יעדו אחריהם דהוה ליה עדים ואין עד נעשה דין והציא ראייה מפ"ק דמכות (דף ו.) דרבי יוסי סבר נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדות כולן בטלה ולרבי נמי כי אמרי לאסודי אחינא עדותן בטלה עסקי רב נחמן דהלכתא כותיה דרבי וקיימא לן כרב נחמן דנייהו והיא דר"ה דמושיבין מחצריהן אלל היחיד איירי שלא

אפילו הן שלשה כוסבין ואין עושוין דין. למחר אפילו לא כתבו אלא אם כן יוצאו אחריהם ויעידו בפניהם כדאמר בראש השנה (כה:) ראוהו שלשה והן צית דין יושיבו מחצריהם אלל היחיד אחד מהשלשה ויעידו השנים בפניהן ויאמרו השלשה מקודש ופריכתינן התם ולוקמו בדוכמיהו וליקדשו ומוקמינן כשראוהו זלילה הלכך הן עממן אינם יכולין לקדש למחר שהרי זלילה עדים היו ולא דיינין ולמחר אין עד הרואה דבזכר נעשה דין על פי עדות עממו אלא אם כן יעד אחד בפניו והשתא אינו עושה הדין על פי עדות עממו והלכך אחד מן השלשה שראו החדש כשמושיבין שנים אללו להיות דיינין ושנים הרואין מעידין בפניהם יכול הוא להיות דין אע"פ שראוהו זלילה עממן ע"פ עדות אחריהם שמעדין לפניו הוא דן את הדין ולא על פי ראייה עממו שראו דבזכר כל זמן שלא העידו אלא שהוא עממו לא ידון את הדין על פי ראייה עממו דאין עד נעשה דין יכול להיות דין אלא אם ציוד ראה דזהיא שעתא מנלי לזון את הדין דלא תהא שמיעה גדולה מראייה מה לי אש דיון עכשיו מה לי אש דיון למחר. והכא נמי מהאי טעמא משום דהוה ליה עדים זכרייהם הלילה דלא מנלי למימר לה תהא שמיעה גדולה מראייה דהיא ראייה לא חשבינן לה כעדות שהועד בפניהן אלא היכא דלאו זכרייהם עדיהן לעשות הדין אלא היכא דלאו עדים שאין יכולין להיות דיינין כגון זלילה היא ראייה עדים היא שראוין דבזכר ולא ראייה דיינין היא והלכך ע"פ ראייתן דיינין כאלו הם עדים אין יכולין דין עממן להיות דיינים על פי ראייה עממן דאין עד נעשה דין. ומיהו ז"ד שהעידו לפניהם עדות זלילה עדות גמורה היא ויכולין לדון למחר כיום אבל ראייה דידהו שראוין זלילה לא חשבינן כאלו הועד לפניהם זלילה דכיון דלא חזו בזהיא שעתא לדינא ראייה דידהו אינה כשמיעה ממש ששמעו מפי עדים זלילה אלא הן עממן נעשו עדים ושוב לא יהו דיינין בעדות עממן אלא יעדו אחריהם בפניהם והכי הלכתא וכי הא קוגיא אשכחן בז"ק צפ"ה הוכול (דף ז:) גבי התוקע לחצירו: ואין עד נעשה דין. המעיד על הדבר אין נעשה עוד דין באותו דבר וגם אם ראה את הדבר ונעשה דין אין נעשה עליה עוד דין בעדות עממו אלא אם כן מעדין אחריהם בפניו. ונראה בעיני דגזירת הכתוב היא דכתיב (דברים יט) ועמדו שני האנשים וגו' בעדים הכתוב מדבר (שמוע' דף ז.) לפני ה' היינו לפני הדיינין אשמועינן קרא לזרין להעיד שנים לפני הדיינין אבל העדים אינן חוזרין ויושיבין ודינין: ה"ג קנין עד אימתי יכול לחזור. וכ"כ בפירושי רבינו חננאל. וזין מתנת בריא וזין מתנת כתיב מרע במתנת דאית ביה קנין מיירי. וקבעי עד אימתי יכול לחזור בו מקנינו ולנטלו דהא לא גמר ומקני מיד אלא לדעת לקיים לו מתנאי שפירש אחרי כן או אש יראה לחזור בו מיד שיוכל לחזור דקיים להו לרצון דלדעתא דהכי מקני איניש שיתן לבו אחרי כן וידע אש אפשר לו דקנין זה לעשות קנין גמור: כל זמן שיושיבין. דלדעתא דהכי מקני ליה ע"מ שאש לא יחזור בו באותו מעמד אבל אש יחזור בו יבטל: באותו ענין. של אותה מתנה: שלשה שנכנסו כו'. במתנת כתיב מרע במתנת ובקנין מיירי דאינו יכול לחזור בו: ליוחס דלמא הדר ביה. ואמאי קאמר רב עושוין דין דמשמע באותו מעמד אע"פ שעדיין יושבין עושוין דין גמור ואמאי הא כיון דיכול לחזור בו ויבטל הדין לא יהו דין: אמריהם (לשעמאל כו'. מתוכחתי דבזכר לפניו והקשיטי לו: (ו) ולרב יוסף מי ניחא כו'. והכי קרטינן אמריהם לשמעאל קמיה דרב כהנא:

אבל בליה אפילו שלשה בותבין ואין עושוין דין מאי טעמא דהוה ליה עדים^א ואין עד נעשה דין אמר ליה אין הכי נמי קאמינא: איתמר קנין עד אימתי חוזר רבה אמר כל זמן שיושיבין רב יוסף אמר אבל זמן שעוסקין באותו ענין אמר רב יוסף כוותי דידי מסתברא דאמר רב יהודה שלשה שנכנסו לבקר את החולה רצו בותבין רצו עושוין דין ואי סלקא דעתך כל זמן שיושיבין ליהוש דלמא הדר ביה אמר רב אשי אמריהם לשמעאל קמיה דרב כהנא ולרב יוסף מי ניחא וליהוש דלמא הדר ביה אלא מאי אית לך למימר דיסליקו מענינא

אלו מתחלה ע"מ לראות דא"כ אין שוב היחיד יכול להיות דין והציא ראייה נמי מתשובת רש"י וז"ל שהיה מדקדק מכאן שאין זכרין לומר אתם עדי דאי אמר להו ליהו עלי סהדי אמאי רבו עושוין דין הלא כהניא שניהו סהדי ואע"פ שפ"ה שיוכל להיות דין כשהוא זלילה כיון שיש עדים מעדיים בפניו כשמתכוין להעיד גרע טפי ואין להקשות כי פריך צפ"ה ראוהו ז"ד^א (ר"ה דף כה: וס) מושיבין מחצריהן לוקמו בדוכמיהו וליקדשו דלא תהא שמיעה גדולה מראייה אמאי לא משמי כגון שנתכוונו להעיד דאין יכולים להיות דיינין דהא אי נתכוונו לא היה היחיד נעשה דין ומיהו אין גראה פי' טעם דאין עד נעשה דין הוא או משום דהיא עדות שאי אתא יכול להזימה דכיון שהן עממן עדים דיינין לא יקבלו הומה על עממן^ג או משום דבעינין ועמדהו אלו האנשים אלו העדים לפני ה' אלו דיינין אבל העדים עממן אין חוזרין ויושיבין ודינין ומהני טעמי אין לפסול המתכוין להעיד אלא דוקא עד המעיד ומהיחיד למכות שהציא אין ראייה דהתם גזירת הכתוב הוא דמקיש ג' לשנים דאפילו הן מאה אש נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ועוד קשה לר"י לפירושו דמדתא אין עד נעשה דין נמצא אחד מהן קרוב או פסול א"כ לרבי יוסי דאית ליה דבראייה בעלמא בלא כוונת עדות נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה כמו כן לא יעשה שזי דין א"כ לית ליה שלא תהא שמיעה גדולה מראייה והשתא כ"ה פריך בפשיטות ולא תהא שמיעה גדולה מראייה ומשמע דליכא מאן דפליג ועוד קשה דרב יהודה אדרב יהודה רב יהודה פסיק במכות (דף ו.) כדבי יוסי דבראייה בעלמא נעשה עד ואין עד נעשה דין וא"ת היכי קאמר רב יהודה רב עושוין דין הלא נעשו עדים אע"פ שלא נתכוונו אלא ודאי אומר ר"י דאין לדמותו ועוד אומר ר"י דהתם נמי כוונתו לחודה שנתכוונו להעיד בשעת ראייה לא היתה עדותן בטלה אלא כשהעידו אחר"כ צ"ד דז"ל דאי לא תימא הכי אין לך גע כשר כשנמונין פני קרובין או קדושין אש נתכוונו להעיד^ד והא דקאמר ומה יעשו שני אחין שראו באחד את הנפש אע"פ שאין עדותן בטלה אלא כשמעידין פני צ"ד מ"מ פעמים שאין האש זה יודע שכבר העיד אחיו ומיהו מעיקרא הוה בעי למימר התם דבראייה בעלמא בלא העדה נפסלין כשנמצא אחד מהם קרוב או פסול מדפריך הרוג יציל^ה נדבע יציל הרוג רובע יציל אבל לפי ההסקנא דבעי למימר ומסיק רבא אמר קרא יקום דבר נפקמיני דבר הכתוב מדבר דהיינו עדים שהדבר מתקיים על ידיהן אין נפסלין עד שיעידו בזית דין וקיימו דבר: וא"י עד נעשה דין. היינו עד המעיד כדפרישית דוקא דבראייתא אבל דברננא נעשה דין

דמוכח צפ"ה דגיטין (דף ה:) ובצ"ב דכתובות (דף כה: וס) ורבי עקיבא דאמר בהחובל (צ"ב דף ז: וס) כולן עדים הן ואפילו עד הרואה אין נעשה דין היינו דוקא דיינין נפשות כדמוכח צפ"ה ראוהו ז"ד^ב (ר"ה טו.) דמפרש טעמא כיון דחזו דקטל מו לא מנו חזו ליה בזכותיה ואם תאמר א^א (דבפרק קמא) דמכות (דף יב: וס) מפרש טעמא אחרינא דקאמר ר' עקיבא מניין לסנהדרין שראו כו' שאין ממייתין אותו עד שיעמוד צ"ד שנאמר עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד צ"ד אחר וי"ל דהיא דרש"י דמכות עיקר והיא דר"ה (דף טו. וס) לא קאמר אלא דבראייה טעם לא מגרינן שאר דיינין מהתם לדוקא דיינין נעשה דין משום והלוי העדה: **נַיְהוּא הַלְמָא הַדְרָא בַּיָּהּ.** קשה לר"י דא"כ כל מתנת כתיב מרע כתיב אלא כוונתו דהוא פסול לחזור בה ודין לא יחזור ויהי עדים שלא חזר בו עד שמת דהא כסוף פ"ק דב"מ (דף יט: וס) אמר קמא ובתרא בתרא קני קמא לא קני משמע ואי ליכא בתרא קמא קני

(א) ר"ה טו. גיטין לו. כותובות כא: צ"ב ז: טהדרין לו: (ב) ג"ה וז"ל א"ג אמריהם לא דפרי"ק.

הגהות הב"ח
(א) רש"ב ד"ה אמריהם וכו' והקשתי לו הס"ד ואמר מ"ן מ"ה וה"ג אמריהם לא לשמעאל קמיה דרב כהנא ולרב יוסי מה ניחא כו':

מוסף רש"י
אבל בליה. שאנו ראו לזון כוסבין ואין עושוין דין אפילו למחר שמתחילת לא נראו לישב לשם דין (טהורין לז).

מוסף תוספות
א. ואפי' נכרו וקבלו אינו מקובל ואין דין ע"פ אותה קבלה כחלת דין. רש"ב.
ב. עין רש"ב למה כשאו ברילה פסולין לפרש"י. ג. אין המשום כן פסול עדים הקרובים לדיינים שאם החזמו לא על פיחם הן נהרגין. רש"ב.
ד. אין המשום בכל יום שמוקדשין בפני הרוקים וקרובים ואינם חוששים שמה הקרובים נתכוונו להעיד והוא אף עדות הכשרים בטלה. ר"ן.
ה. דהא הרוג לא בא לביד מן הסתם, ורוחק היא לאומיה בשעושו טריפה ובא לביד. רמב"ם טמט ו.

י"א מ"י פ"ה מהל' עדות הלכה ח' סג' עין קט טו"ע מ"י פ"ה טעף ה': ב' מ"י פ"ה מהלכות מביה הלכה י' סג' עין פט טו"ע מ"מ ס' קס טעף ו':

רבינו גרשום

ביום אבל בליה אפי' שלשה בותבין. משום עדות: ואין עושוין דין. דאין דין נושא בליה כגורסינן בסנהדרין זיני ממונת דנין ביום וגומרין אף בליה אבל אין מתחילין בליה דכתיב יהיה ביום החילו את בניו הא כיצד יום לתחלת דין לילה לגמר דין: מאי טעמא. כשנכנסו בליה אין עושוין דין. משום דהוה עדים ואין עד נעשה דין: אין ה"ג קאמינא דין כיון דאיתמר קנין. שני משכיב מרע או מיד אחר אם רצה לחזור באותו קנין עד אימתי יכול לחזור: רבה אמר כל זמן שיושיבין. אצ"פ שאין נוסקין באותו ענין: רב יוסף אמר כל זמן שנוסקין באותו ענין אצ"פ שאין יושבין: ואי סלקא דמי כל זמן שיושיבין יכול לחזור אם כן אמאי אם רצו עושוין דין מיד לאלתר כשזוהו ומורידין כל אחד לירושוהו וליחוש דלמא הדר ביה אותו שכבי מרע מצואתו עד שהן יושבין (ו) דברבי שכבי מרע אין צריכין קנין וחשוב כקנין ידכחובין וכמסורין דמי כל זמן שחזרו חזרו יכול הוא נמי לחזור בו אלא הואיל דכל זמן דעוסקין באותו ענין לא הדר ביה תו לא מצד הדר ביי' הואיל דסליק מההוא ענינא: אלא מאי אית לך למימר. לרב יוסף דמי למיעבד דין משום דכבר סליק

(א) אולי ז"ל וף שעדי שבי"מ וכו' וכמסורין וכמסורין דמי מ"מ כל זמן שסקין חחר וכו'.